

in pesmi intimizma. Vedno se zaplete pri Prešernovih pesmih. Dijake postopoma pripravljam, da bi razumeli obdobje **romantike** ter romantičnega junaka, predvsem pa da bi razumeli metaforične pesmi pesnikovega zrelega obdobja. Najprej spoznavamo lahkotni romanci **Hčere svet** ter **Učenec**. A dijaki hitijo k zgodbi. V letošnjem šolskem letu 2013/14 je dijak smeri Tehnik računalništva pri spraševanju in ocenjevanju dejal, da v prvi pesmi »nastopa ljubi, ki hodi k punc, njen tata pa tega ne mara«. Ko sem ga spodbudila k natančnejšemu razumevanju in pripovedovanju ter ga opomnila, da nastopa poleg dekleta le starejši moški, mlajši pa je samo omenjen, mi je zagotovil, da jo je mlajši »kar naprej osvajal, ko je vzel lestev ter se je pogovarjal z njo«. Tudi romance Učenec ne razumejo popolnoma, vsaj 1. kitice ne. Verzi »Ti med mater ne petice si poslal požrešno kugo, ... malo penezov poslala, dokaj bosta mi naukov«, so težko razumljivi, saj mladostniki ne razumejo, kaj so petice in zakaj je mednje prišla kuga, kaj so sploh penezi. Vedo pa povedati, da drugi dve kitici govorita o tem, da je učenec zanemaril študij, »a bo vse popravil«, kot pravijo, iz 3. kitice pa znajo razbrati, da je fant žalosten, ker si je lepa in nezvesta Rezika izbrala drugega.

Z interpretacijo Prešernovih pesmi se zaplete, ko pri pouku slovenščine v 2. letniku smeri Tehnik računalništva izpostavimo pesmi zrelega obdobja Prešernovega ustvarjanja. Elegija **Slovo od mladosti** je za dijake težka, kljub temu da jih opozorim, naj ob branju pomislijo na avtorjevo življenje, predvsem mladost. Le redki vedo, da je pesnik svojo mladost imenoval »dni mojih lepša polovica«, v prvem verzu 2. kitice »Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!« pa se zaplete: »Le kaj naj bi hotel s tem povedati?« Potrebna je učiteljeva pomoč. Izpostavljeni fatalizem v 3. kitici oz. misel, da se človek zaman trudi prevarati srečo po boljšem življenju, če je berač, je za srednješolce nekaj novega. Tuja beseda je nenavadna, da »človek toliko velja, kar plača«, pa jih spomni na današnje čase, »saj se od takrat ni prav nič spremenilo.« Zadnji kitici sta dijakom lažje razumljivi, saj zatrdijo, da si tudi danes mladi še vedno zidajo gradove v oblakih in upajo, da bodo uspeli. Radi pozabijo na vse hudo, čeprav se strinjajo z verzom v 4. kitici, da vse negativno »je srcu rane vsekalo krvave«. V zadnji oz. 5. kitici žalostinke pa je oksimoron temna zarja oz. Prešernova mladost popolnoma jasen.

Povest v verzih oz. epsko-lirsko pesnitev **Krst pri Savici** dijaki 2. letnika preberejo za domače branje. To je zanje nekoliko lažje delo, saj so Uvod spoznali in interpretirali že v osnovni šoli, Krst pa prinaša tudi »nekaj ljubezenske zgodbe, čeprav se čudno konča«. Je pa Posvetilni sonet Matiju Čopu označen kot Posvetilo oz. Posvetilni uni, kot povedo pri spraševanju. Največkrat pravijo, da je tema pesnitve boj med pogani in krščani, kasneje pa svoje vedenje dopolnijo, da je to pokristjanjevanje Slovencev. V Uvodu jih prevzame epični del, ki govori o dvobojevanju nasilnega Valjhuna ter njemu nasprotnega Črtomira. Le redki odgovorijo prav na zastavljeno učiteljevo vprašanje, ali sta oba vojščaka Slovenca. Marsikdo še reče, da »so bili nasilni vendar tujci«. A prebrani verz »Slovenec že mori Slovenca, brata –» jih prepriča o nasprotnem. Posvetijo pa se zgodbi o boju med kristjani in pogani ter vedo, da je Črtomira izdala lakota, »a ga nihče izmed vojščakov ni zapustil, saj smo že za odlomek iz Iliade, ko se je Hektor poslavljaj od svoje žene, rekli, da je bilo suženjstvo hujše od smrti«. Če je Hektorja skrbelo,

da žene ne bi zaslužnili nasprotniki, ker bo trpela, pa »je Črtomir svojim vojakom razložil, kaj jih čaka, če se bodo predali«. Dijaki ponosno povedo, da Črtomir ohrani svojo vojsko, le da ostane po hudem boju sam, saj »se vname mesarsko klanje«. Krst je zanje bolj zapleten, čeprav vedo, da se preživeli pogan zateče k Bohinjskemu jezeru, le težko jim je razbrati, da besede »glavo trojno snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja« pomenijo goro Triglav. Srednješolci povedo, da Črtomir po boju pomisli na Bogomilo, pozabijo pa, da najprej pomisli na samomor. Nato interpretirajo ljubezensko zgodbo z nesrečnim koncem, »saj ni mogoče, da sta oba junaka postala kristjana«. Opomnim jih tudi na krščanskega duhovnika, nekoč pogana, ter njegov vpliv na razočaranega Črtomira. Na moje vprašanje, kako se je približal poganu, katere besede je uporabil, povedo, da je bil zelo prijazen. »Črtomir je bil sicer presenečen, ko ga je videl ob Bogomili, saj je mislil, da bo sama, a mu je duhovnik odgovoril na vprašanje, da se je kruti Valjahun ravnal po svoji slepoti in ne po božji volji.« Opomnim jih na poznavanje krščanske miselnosti o božji ljubezni in nenasilju. Čeprav je Črtomir duhovnikove besede težko razumel, je bil duševno preveč ranjen, ni bil več celovita osebnost kot v Uvodu, zato ga je katoliški duhovnik s svojo blagohotnostjo prepričal o smislu druge vere. »Ja, pa še Bogomila mu je povedala, da se je pokristjanila. Tako poganov ni bilo več. Zanj je bil hud udarec, da se je zaobljubila Bogu, a je verjela, da ji je Marija pomagala, ko je molila k njej, da bi Črtomir preživel. A vseeno je to čuden konec njune ljubezni.« Dijaki 2. letnika še zaključijo, da se je Črtomir pač pokristjanil, »ker mu drugega ni preostalo, bo pa tako vsaj poučeval svoje rojake«.

Zelo velik problem pri interpretaciji Prešernovih pesmi predstavlja **Sonetni venec**. Z dijaki najprej ponovimo, kaj je značilno za sonet. Nato se posvetimo 1., 7., 8. in zadnjemu sonetu oz. Magistralam. Dijaki povedo, da je to delo posvečeno Juliji, veliki pesnikovi ljubezni, kot profesorica slovenščine pa jih dopolnim, da je vrh venca 8. sonet, ki govori o slovenski preteklosti, da pa se ljubezen do Julije in domovine prepleta z ljubeznijo do poezije. In to vodi tudi k sporočilu pesniške umetnine. Že veliko let dijaki ob Sonetnem vencu izpostavijo vprašanje, zakaj so slovenska literarna dela tako žalostna: »Kaj res avtorji niso znali pisati o čem drugem. Sama žalost, trpljenje, smrt.« Opomnim jih, da je bila taka slovenska preteklost. Trpeči narod, ki je bil vedno tlačjen, saj so ga tujci radi teptali. Ob branju Sonetnega venca je mnogim dijakom jasno, da 1. sonet kaže na zgradbo celotnega dela. Skupaj pojasnimo, da je »'magistrale', pesem trikrat peta« ter da se zadnji verz predhodnega soneta ponovi v 1. verzu naslednjega, še enkrat pa v zadnjem, torej magistralnem sonetu. Zgodbo o Orfeju, grškem mitičnem pevcu iz 7. soneta, povežemo z željo po slovenskem istoimenskem junaku, ki bi pomiril prepire med Slovenci in jih spet združil. Vedenje navežemo na naslednji sonet, torej 8. Vključimo znanje zgodovine, saj dijaki vedo marsikaj povedati o Karantaniji, prvi slovenski državi, Samovi plemenski zvezi, celjskih grofov, kmečkih uporih, čeprav velikokrat omenjajo tudi tolminski kmečki upor. Tudi turški vpadi jim niso tuji: »Slovenska preteklost je bila res kruta, zato so tudi pesmi take. A malo več veselja bi lahko bilo v njih.« Ob tem mislijo na zadnjo kitico, saj jim pojasnim, da so rože na Parnasu, ki je kraj pesnikov, pesmi, ki so stkane iz solza in trpljenja. Ker dijaki pred obravnavanimi soneti preberejo ves Sonetni venec, se je dijak spomnil, da je prebral verz,

ki govori o kapljah na rožah oz. »mokrocveteče rožce poezije« v zadnjem verzu 3. oz. v prvem verzu 4. soneta. »Kako naj razumemo, če pesnik napiše tako zapleteno. Ja, vem, da je Prešeren hotel dokazati, da je slovenščina lahko tudi jezik izobražencev. A so njegove pesmi polne metafor. Preden si zapomnimo nekaj zapletenih verzov, nas že čakajo drugi.« Za magistralni sonet radi povedo, da začetnice vsake vrstice pomenijo ime Primicovi Julji. Skupaj pa iz Sonetnega venca izluščimo sporočilo, da bi bile pesmi drugačne, če bi lirski subjekt spoznal, da ga Julija ljubi, Slovenci pa ljubijo svojo domovino.

Ob interpretaciji **Zdravljice** srednješolci povedo, da je naša himna ter da je tudi politična pesem. Ko jih opomnim na zgradbo kitic, vedo povedati, da so napisane v obliki kozarca. Skupaj povzamemo, da je politična vsebina uokvirjena, saj prva kitica spregovori o hvali vinske trte, zadnja pa izpostavi vse dobre ljudi. Sicer pa govori tudi o vinu, kot pravijo srednješolci 2. letnika smeri Tehnik računalništva. Težje razumljiv jim je politični vložek po svobodi, samostojnosti, enotnosti, panslavizmu. Opomnim jih tudi na 5. in 6. katico, ki govorita o Slovenkah ter mladeničih. Od tod torej nov rod, novi borci, ki bodo branili domovino, ko bo potrebovala pomoč. S pomočjo videokasete si razširijo vedenje o francoski revoluciji, cenzuri. Izvedo, da so jo ponovno natisnili ob njeni stoletnici, torej med NOB. Zavejo se, da je ponovno zavenela ob slovenski osamosvojitvi leta 1991. Menim, da je tak vizualni način dodatna pomoč pri razumevanju, saj dijaki, kot tudi sami povedo, težko razumejo klasična literarna dela. Na strokovnih šolah se moramo učitelji zato dodatno potruditi, da jih poučimo o umetnostnih besedilih, predvsem poeziji, ker »so ta nezanimiva in teška«. Taka so tudi prozna dela, a pri njih mladostniki vedno poudarijo, da imajo vsaj neko zgodbo.

Zame kot profesorico slovenščine je zanimivo, da so obravnavane pesmi med **romantiko in realizmom na Slovenskem** dijakom lažje razumljive. Sami pravijo, da so bolj realne, predvsem pa ne tako metaforične kot Prešernove. Že Jenkovi **Obrazi** so jim blizu, saj zelo dobro vedo, kaj pomenita večna narava in majhnost človeka v primerjavi z njo oz. da človek izgine kot rosa, o čemer govori verz v 5. obrazu oz. sliki iz narave in življenja, kot jim pojasnim. Mladostnikom je tudi jasno, da se človek in narava dopolnjujeta in da smo ljudje odvisni od nje, da je človek minljiv, taka pa so tudi njegova dela. Da pa sta narava in človek v neharmoničnem razmerju, priča 10. obraz, saj, kot pravijo dijaki, »narave oz. slavca ne briga, da mama joče ob hčerinem grobu«. Težja interpretacija pesmi je Gregorčičevo delo Človeka nikar!, čeprav pesnika in njegovo delo mladostniki spoznavajo že v osnovnih šolah. Krščansko usmerjeni dijaki 3. letnika smeri Tehnik računalništva vedo povedati, da za Boga smrti ni, »saj župnik ob smrti posameznika pove, da je prah in v prah se bo spremenil«. Torej telo umre, duša pa ne. V osebnoizpovedni pesmi poiščejo obe neznani metafori za telo, in sicer »oklep prsteni« in »ilnata ječa«. Dodajo, da je bil pesnik duhovnik, da je v svojem poklicu trpel, saj se je za »tako krutost« odločil na materino željo. Zato tudi človeka, ki bi trpel kot on, »ustvariti nikar«. Dijakom je ljubša Aškerčeva balada **Mejnik**, ki ima seveda zgodbo: »Martin je prodal vole, se mogoče napil, v gozdu je slišal glas, za katerega se je izkazalo, da je njegov sosed Vid. Ta je na ramenu nosil konfin. In Vid je naslednje jutro umrl, čeprav je

konfin prestavil, Martinu pa je tako vzel kos zemlje. Pa saj so kmetje še danes taki po vaseh in vedno se prepirajo o konfinih.« Tako Primorci pravimo mejnemu kamnu, kolu, ki razmejuje posesti. So pa bili mejniki res jabolko spora že v daljni preteklosti. A mladostniki 3. letnika smeri Tehnik računalništva zgodbo razumejo. Popraviti jih moram, da je Martin na sejmu prodal le dva vola, saj ko sami pripovedujejo, uporabljajo besedo par namesto neosebnega zaimka nekaj. Izpostavim pa verovanje v nadnaravne sile, saj je bil Martin lahko tudi žrtev le-teh. Povem, da so v preteklosti verovali, da je človek, ko se je poslavljajal s sveta, svoje drage opozoril na to tako, da so se ustavile npr. vse ure, da so se odpirala škripajoča vrata, da so se razbile šipe ... O tem je pripovedovala tudi moja stara mama, rojena leta 1916. In ker pesem sodi v obdobje med romantiko in realizmom, je tako tudi njeno sporočilo: Človek je lahko žrtev nadnaravnih sil ali pa je žrtev alkohola, da sliši in vidi nenavadne stvari, saj so nekoč kmetje ob prodaji živine zavili v gostilno ter je tako stekel po grlu del izkupička, ki so ga dobili.

Omenila bi tudi interpretacijo **novoromantične** Baudelairove **Pesmi o albatrosu** ter Župančičeve Dume v obdobju **moderne** na Slovenskem, saj je za tretješolce Kette in njegova podoknica **Na trgu** razumljiva »tako tako«, Murnova **Ko dobrave se mrače** »pa sploh ne veš, kaj hoče povedat; najprej je vse mirno, potem si želi viharja«. Pri interpretaciji Baudelairove Pesmi o albatrosu učitelj razbere, da dijaki ptico poznajo, vedo, da so jo mornarji ujeli in se ji posmehujejo ter ji tako vzamejo svobodo. Ko jih spodbudim, kako je povezana s pesnikom, mi zatrdijo, da je tudi pesnik svoboden v svojem ustvarjanju, torej je kot ptica. Mnogo stvari pa ga omejuje in mu tako jemlje svobodo, »zato je za vse ostale tudi čuden«. Jasno pa jim je, da je v Župančičevi **Dumi** izpostavljeno izseljevanje Slovencev, ki so si boljše življenje poiskali v tujini. Povedo, da je pesem domovinska, tudi osebnoizpovedna. Pripovedujejo, da so tudi njihovi sorodniki na tujem, saj so tudi oni poiskali slajši kruh drugod. »Veste, naši bratrance iz Avstralije, Nemčije ... ne znajo več slovensko.« Prisluhnejo učiteljevi razlagi, kako lirski subjekt predstavi domovino in kaj pove o tujini. O navezanosti na domovino in na njeno pripadnost govorijo pomanjševalnice, za interpretacijo o tujini, o kateri govori moški glas, pa povedo, da pesnik vidi tam tudi ljudi, ki delajo, mislijo, da bi preživel, da pa je tam prihodnost, ki je doma ni. Pomudimo se v 2. delu pesmi, ko spregovori pesnikovo srce. Nekoliko se izgubijo pri izrazih gregorjevo, rodina pusta, vedo pa, »da ko so Slovenci odšli, je doma kmetija propadala, saj ni bilo nikogar, ki bi jo obdeloval«. Povedo še, da so se meje domovine tako razširile v tujino, ker je bilo tam ogromno Slovencev, iz vedenja o zgodovini pa vedo, da je mnogo ljudi za vedno ostalo v rudnikih, ko so trdo in nečloveško delali. Izpostavim tudi podobo lastovke. Dijaki povedo, da se lastovke vedno vračajo domov, čeprav na jesen odhajajo v tuje kraje: »Torej so ljudje kot lastovke – odidejo, a se zopet vrnejo v domači kraj, saj je doma najlepše. Vsaj tako je bilo nekoč. Danes pa ... saj veste, služb ni, veliko je revnih ...«. Vprašala sem jih, kaj jim pomeni podoba školjke v zadnji kitici. Zakaj jo je tja postavil pesnik, ko je v pesmi govoril o razmerju med domovino in tujino. Mladostniki si predstavljajo školjko in biser v njej, nato pa nekateri le povedo, da biser predstavlja poezijo oz. »da je pesnik moral pisati o problemu, ki ga je težil«.

Dijaki 4. letnika smeri Tehnik računalništva pa nikakor ne razumejo zapletenih intimističnih pesmi, kot pravijo, ob pesmih Srečka Kosovela **Ekstazi smrti** in **Kons. 5** pa spoznavajo krutost kapitalističnega sveta oz. njegov konec. Ko pri prvi izvedo, da je vizionarska, jih to spomni na Gregorčičevo pesem Soči, saj oba avtorja napovedujeta dogajanje v prihodnosti. Ob pesmi Kons. 5 velikokrat vprašajo, če je to sploh pesem, saj je nepovezana in ne pomeni ničesar. Ko jo razložimo, da je gnoj res pomemben za kmeta in je zlato gnoj za vse, ki nimajo duše, pravijo: »Pa smo zopet pri kapitalizmu, izkoriščanju, saj le peščica živi zelo bogato. Taki nimajo duše, ker so jim pomembne le številke. Tipična pesem današnjega sveta.« Intimistične pesmi pa jih ponesejo v neznano. Že Menartova **Croquis** je nekoliko nerazumljiva, ob učiteljevi pomoči z omenjanjem realnega sveta ter pesnikovega družinskega življenja, ki si ga želi, spoznajo, da je kavarna tako siva in mrzla kot marmor, saj so ljudje odtujeni drug od drugega. »Pesnik si torej želi svoje družine in topline doma, a natakar ga zbudi iz sanj. Pobriše mu vse, kar je narisal, tako pa pokaže, da ga tudi sam ne razume in da si za to niti ne prizadeva.« Ob mojem vprašanju, zakaj si lirski subjekt zaželi še en konjak, dijaki pogosto povedo, da bi rad zopet risal: »Tako bi se prestavil v drugačen svet, ki je lep, ni pa tak, kakršnega poznamo – krut.« Sama dodam, da je tako izpostavljeno subjektovo vztrajanje in izpričevanje njegovega obstoja.

Omenila bi še interpretacijo pesmi Črni deček, ki jo je napisal Dane Zajc. Dijakom svetujem, naj si pesem razložijo realno, saj jo bodo mogoče lažje razumeli, ter naj ob tem ne pozabijo na pesnika in njegovo ustvarjanje. Boljši dijaki povedo:

»Lahko razumemo, da je črni deček pesnik, saj so ti vedno nekako sami, osamljeni, ostali ljudje jih označijo za čudne. Je pa res, da drugi ljudje težko razumejo njihovo delo in ne vedo, kaj naj bi pesmi sploh pomenile. Starci v pesmi bi tako lahko predstavljali druge ljudi, saj ko pesnik izreče besedo, mu presahnejo usta. Polno naročje ptic pa so pesmi, ki jih piše. To so njegova živa bitja, s pomočjo katerih živi. Zato obstaja. Ustvarja vedno znova in ne obupa, čeprav njegove stvaritve ubijajo ledene zvezde in zlobno sonce. Kot cenzorji pesmi, ki so kar naprej kritizirali npr. Prešerna. A pesnik ne obupa, prav tako ne obupajo drugi v modernih pesmih, ki so še kako nerazumljive.«

Pesniško ustvarjanje mladostnikov

Dijaki 2., 3., in 4. letnika smeri Tehnik računalništva trdijo, da jim je ljubša proza, ker je lažje razumljiva. Všeč jim je, da lahko pripovedujejo zgodbo, nekateri pa so dodali, da iz proznega teksta lažje izluščijo sporočilo. Poezija je po njihovem mnenju težja, ker pesniki uporabljajo metafore, tudi simbole v modernih pesmih, celo matematične izraze, če se spomnimo Kosovelove konstruktivistične pesmi Kons. 5. Zanimivo pa je, da so kljub negotovanju ob interpretacijah pesniških stvaritev »kaj vem, kaj je pesnik mislil, že spet nerazumljiv simbol, le kje je vzel to metaforo« srednješolci tudi sami poeti. Ko jih vprašam, kako da sami pišejo, saj so kanonska poetična besedila zanje težko razumljiva, odgovarjajo, da je to drugače. Kako, ne vedo povedati.

Od leta 2006 pa do danes so svoje pesmi zbrali v 10. pesniških zbirkah, ki so jih pisali, ilustrirali in oblikovali sami. Od takrat pa do danes se je zamenjalo že mnogo generacij pesnikov. V pesniški zbirki **Stopinje, po katerih hodim** iz leta 2008 sta Nik Pangos in Rok Kragelj, dijaka 4. letnika smeri Tehnik računalništva, v svoji pesmi **Pot**, po kateri stopam v verzih predstavila svojo pot, ki jo bodo nadaljevali novi rodovi:

»Težka pot je za mano,
ozrem se in vidim svoje stopinje v snegu.
Ponosen sem nanje!
Saj vem, da utrl sem pot ljudem,
ki za mano stopajo ...

...

Ne vem, kam me pot vodi.
Ne vem, kje je cilj moj.
Vem, da pot je prava,
Saj že nekdo hodil je pred njim,
za tistim, ki mu sledim.«

...

▼ **Slika1:** Poezija mladosti. Čarobnost navdih. Avtor Nina Tancoš.

Želela sta si, da bi poezija dijakov nastajala tudi v bodoče, saj sta bila med prvimi, ki so začeli pisati pesmi. V drugi pesniški zbirki **Labirint življenja** iz leta 2009 sta dijaka 3. letnika smeri Tehnik računalništva Blaž Bajec in Dejan Faganel v istoimenski pesmi tudi zapisala:

...

»Življenje je le labirint,
ki mori, te zavaja.
A človek je sam kriv
za to, kar se dogaja.

Vidiš izhod v daljavi,
luči svetle vlečejo te tja,
bojiš se iz dna srca,
a čutiš nekaj čudežnega.«

...

↘ **Slika 2:** Poezija mladosti. Čarobnost navdiha. Avtor Matej Mohar.

Ker dijakom življenje predstavlja svojevrsten labirint, ga skušajo razrešiti tako, da se iščejo. Pišejo in se dokazujejo v ljubezenskih, osebnoizpovednih, domovinskih pesmi, pogosto se poslužujejo tudi zapletenih metafor, za katere pravijo, »*da pač v pesmih morajo biti*«. A te so seveda drugačne kot tiste v klasičnih besedilih, saj bi avtorji svoje stvaritve zagotovo drugače razložili. In zato se jim zdi neumestno, da je šolska interpretacija pač tista prava: »Mogoče bi pa pesnik to drugače povedal.« Sami svoje umetnine danes pošiljajo po e-pošti, nekoč pa so jih pisali na papir, platnice zvezkov. Želijo, da jih kot njihova profesorica slovenščine preberem in izrazim svoje mnenje. Če jim svetujem popravke, to storijo sami. In vse pesmi niso zapisane v zbornem jeziku, »*ker nam je tako lažje, čeprav vemo, kako bi moralo biti*«.

Zanimivo je dejstvo, da so bile pesmi v prvih pesniških zbirkah še nepodpisane, razen uvodnih, ki so služile kot nekakšen predgovor k pesniški zbirki. Taki sta bili tudi obe omenjeni pesmi. Leta 2009 se v pesniški zbirki ***Stihi življenja*** pojavijo podpisi avtorjev z začetnicami imena in priimka. Od leta 2010 pa so pesmi podpisane, »*vendar jih še vedno ne bomo brali pred dijaki, samo pred tistimi, ki hodijo v bralni klub in ko bomo predstavili zbirke javnosti. V šoli pa ne.*« Pesniki tako povedo, da jih sošolci, prijatelji, znanci ne bi razumeli oz. ne bi razumeli njihovega ustvarjanja. 8., 9. in jubilejna 10. zbirka pa imajo poleg naslova tudi podnaslove: Čas gre prehitro (naslov) ***Eksplozija verzov*** (podnaslov), ***Spevi umetniških duš*** (naslov) ***Hrepenenja in čutenja*** (podnaslov), ***Poezija mladosti*** (naslov) ***Čarobnost navdiha*** (podnaslov). Veliko je idej, iskanja, potrjevanja. Vsega pa se ne da izraziti le s skromnim naslovom, zato je potreben tudi podnaslov, ki odraža brezmejnost mladostnih želja. Pesmi ostajajo hudomušne, resne, pretkane z ljubeznijo do dekleta, sočloveka, domovine, kot bi avtorji črpali navdih iz klasikov, ki jim niso ljubi, »*ker pišejo preveč zapleteno*«. Pesmi pa zaznamuje sodobni čas: vprašanje bivanja posameznika v materialnem svetu, ki jim ne daje zadoščenja, ter neskončnost le-tega; bivanje samo; prepredenost življenja s številkami in kot odgovor na to je pesem Anti-stres program ...

Bralni klub in pesništvo

Dijaki svoje pesmi preberejo in jih interpretirajo v bralnem klubu, ki sem ga organizirala v letu 2006. Spontano so vanj ob njegovem začetku zahajali fantje, ki so radi brali neklasične tekste ter pisali pesmi: »*Ko je eden začel, smo drugi nadaljevali.*« Še vedno se enkrat mesečno sestajamo z dijaki smeri Tehnik računalništva. Spomnim se, da so v preteklosti četrtošolci iste smeri ob interpretaciji intimističnih verzov dejali: »*To bi naši pesniki bolj napisali. Pa še bolj razumljivo bi bilo.*« Torej so jih že nekoč cenili tudi sošolci, čeprav avtorji še danes poudarijo, da »za šolo že ne bomo brali«. A v bralnem klubu smo gostili veliko slovenskih avtorjev proznih tekstov, v lanskem šolskem letu 2012/13 pa smo povabili tudi pesnico Lidijo Golc ter pesnika Marka Rijavca, ki je po poklicu duhovnik. Dijakom je bilo nenavadno, da piše ljubezenske pesmi, »*saj se za duhovnika to nekako ne spodobi*«. Spomnili so se na cerkvenega dostojanstvenika Antona Mahničča, ki se je obrnil proti Gregorčiču v pesmi Človeka nikar!, češ kako lahko duhovnik napiše kaj takega. A dojeli so, da se tudi duhovniki izpovedujejo s svojimi pesmimi. Skupaj smo prebrali tudi pesem **Portret** v zbirki **Dimenzije maja** (Rijavec, 2011: 18):

...

»Nariši obraz,
preznojen od skrbi,
in dva podočnjaka
neskončnih noči.

Nariši solze
in nariši nasmeh
in rano na licu
in rožo v laseh.

Naslikaj oči
kot globoko morje,
kot najlepše jutro –
a slepe, se ve.«

...

Pesem je tudi interpretiral četrtošolec. Opozorila sem ga, da je pod naslovom zapisano Jerneji in Simonu ob poroki. Tedaj se je dijaku utrnila misel, da je tak portret vsakogar na skupni življenjski poti: smeh, solze, trpljenje in skrbi, nihče pa ne ve, kaj bo življenje prineslo s seboj. Življenje, ki riše vsakega človeka oz. mu nariše portret.

V pesniški zbirki **Dobro, pa se še izboljšuje** Lidije Golc pa sem z dijaki našla pesem »*današnjega časa*«, kot sem jo označila. V istoimenskem ciklu je pesem o Peru, ki kljub temu da težko hodi po stopnicah in težko govori po prometni nesreči, še vedno nekaj dela in pomaga stanovalcem. Živi sam, boleha žena je le redkokdaj doma. A v življenju vztraja, »*tako kot lirski subjekt v Menartovi pesmi Croquis*«. Dijaki so povedali, da je zgovoren že sam naslov pesniške zbirke, »*saj se tisto, kar je dobro, še vedno lahko tudi*

izboljša«. Pesmi pa po njihovem mnenju predstavljajo današnji čas, realnost, so nerimane, bolj pripovedne, slikajo človekov vsakdan: »*Določenih imen, besednih zvez pa tudi ne razumemo.*« Branje in interpretacijo pesmi so poslušali tudi dijaki, ki sami ne ustvarjajo, ker priznavajo, da nimajo idej: »*Imaš jih ali pa jih nimaš. Nekateri pišejo, ker jih marsikaj obremenjuje, drugi pa mislimo, da to ni za nas. Ne moremo biti vsi pesniki.*«

Poučevanje poezije

Mogoče se zdi poučevanje poezije na strokovni šoli res sizifovo delo. Negodovanje dijakov, da prebranega res ne razumejo, da v verzih ne najdejo nobenega smisla, zgodbe, zahteva od učitelja drugačen pristop k obravnavi snovi – postopoma interpretira kitice, pojasnjuje metafore, neznane izraze in vse povezuje z vedenjem o avtorjevem življenju in zgodovinski danosti. Tako nekatere izmed njih tudi spodbudi, da sami začnejo pisati pesmi, ki so odraz njihovega iskanja identitete v svetu.

POVZETEK

V prispevku sem skušala predstaviti, zakaj je poučevanje poezije v srednješolskem programu težje kot poučevanje proze. Redki srednješolci sicer povedo, da nimajo težav z interpretacijami pesniških tekstov, mnogi pa potrebujejo učiteljevo pomoč. Moti jih predvsem dejstvo, da se iz pesmi ne da razbrati zgodbe. Zanimivo pa je dejstvo, da pesmi pišejo sami, čeprav so jim klasična šolska besedila pretežka in nezanimiva. Sodelujejo tudi v bralnem klubu, ko ob izidu pesniške zbirke interpretirajo svoje pesmi, prisluhnejo pa tudi povabljenim slovenskim avtorjem oz. pesnikom in pisateljem.

Viri in literatura

- Bajec, Blaž, idr., 2009: Labirint življenja: Nova Gorica: TŠC Nova Gorica.
- Golc, Lidija, 2011: Dobro, pa se še izboljšuje. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba.
- Katalog znanja, 2007: Slovenščina, Srednje strokovno izobraževanje.
- Lah, Klemen, idr., 2012: Berilo 1: Učbenik za slovenščino – književnost v 1. letniku gimnazij in štiriletnih strokovnih šol. UMETNOST BESEDE. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pavlič, Darja, idr., 2008: Berilo 2: Učbenik za slovenščino – književnost v 2. letniku gimnazij in štiriletnih strokovnih šol. UMETNOST BESEDE. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pavlič, Darja, idr., 2009: Berilo 3: Učbenik za slovenščino – književnost v 3. letniku gimnazij. UMETNOST BESEDE. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pavlič, Darja, idr., 2013: Umetnost besede [Dva medija]: Berilo 4: Učbenik za slovenščino – književnost v 4. letniku gimnazij in štiriletnih strokovnih srednjih šol. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Rijavec, Marko, 2011: Dimenzije maja. Koper: Ognjišče.
- Testen, Rok, idr., 2008: Stopinje, po katerih hodim: Nova Gorica: TŠC Nova Gorica.